

Månedens film Juli 2018

Bergman – et år, et liv

Ansigt til ansigt Af Otto Lundgaard

Biografier er populære som aldrig før. Kendte menneskers offentlige liv og færden har altid interesseret os, deres skjulte sider og hemmeligheder endnu mere. Men at det faktisk forholder sig med os som med de kendte - at også vi rummer dybder, der ikke umiddelbart kan loddes, og sider, der først engang skal åbenbares, for endnu ser vi kun i et sløret spejl - det lyder som manuskriptet til et endnu et mesterværk af den svenske *auteur* og filmskaber Ingmar Bergman.

Og, ja: nærværende film "Et år - et liv" er også en Bergmanfilm, men en film om Bergman. Hvilket igen betyder: en film, der ikke instrueret af Bergman, som det ellers forholdt sig med hans film og hele den verden, han færdedes hjemmevant i. For dokumentarfilmen er fortællingen om en mand, som besad enorm indflydelse på sine omgivelser og som gerne havde fortalt sit liv helt til ende. Det er det billede, instruktøren Jane Magnusson præsenterer os for og fastholder os i gennem filmens 117 minutter. Ikke ét minut for langt. Som det forholdt sig med længden på og intensiteten i Bergmans egne film.

"Et år - et liv" er, som titlen antyder, Ingmar Bergmans fortælling komprimeret til et år. Et år i et på det tidspunkt allerede betragteligt karriereliv, hvor milestenene ikke er hans mange børns fødsler og familiære mærkedage, men premiererne på de film, teaterstykker og tv-spil, Bergman har skabt og bliver ved at skabe.

Dog har skaberkraften har sin pris: "*Ingmar Bergman er 38 år, instruktør og har forfærdeligt ondt i maven*". Voice-over'ens åbningsreplik bliver hængende gennem hele filmen, for på intet tidspunkt lykkedes det os at fortrænge, at filmskaberens havde sine ydre og indre kaosmagter at kæmpe imod. Selvom man undervejs glædes over gensynet med de fuldkomne værker, som kampene resulterede i, så er der ét indtryk, der bliver siddende i én. Indtrykket af et angstfyldt menneske på arbejdsnarkotisk flugt fra verden og ind i en verden, han selv ønsker at skabe og kontrollere.

Året, filmen beskriver, er 1957. Ikke et tilfældigt år. Filmhistorisk er det et år, der bringer os to mesterværker samt instruktørens stilistiske bidrag til filmen: det ultimative nærbillede

af det menneskelige ansigt. Men for Bergmans vedkommende er det et frihedens år. For første gang kan han gøre præcis, hvad han vil; han er fri for at instruere miserable manuskripter og ditto skuespillere, nu hvor han endelig har vundet sin plads som auteur, dvs. som skaber af egne film med personlige, kunstneriske udtryk. Dem, vi i dag forstår og elsker som Bergman-film.

Begge film fra 1957 er ingen undtagelser. "Det syvende segl" giver indblik i Bergmans syn på det religiøse, hvor Guds tavshed mærkes i en mørk middelalderverden, hvor Døden råder - spiller skak med ridderen, giver henstand og i slutscenen tager alle med i dansen - men hvor menneskets guddommelige kærlighedskraft alligevel får det sidste ord. Og "Ved vejs ende" er fortællingen om gamle Isak Borg (bemærk initialerne), der på vej til sin kroning som æresdoktor i Lund konfronteres med sit liv i gentagne, ofte smertefyldte tilbageblik. Hvem var det, han for alvor svigtede, og hvem måtte betale prisen?

At der er flere temaer og miljøer i Bergmans produktion, som han også fik delt med os, viser de mange, fine tilbageblik fra storfilm som "Høstsonaten" (kunstnerens verden), "Hvisken og råb" (familien som essens af samhørighed og ydmygelser) og ikke mindst den elskede "Fanny og Alexander", der - sammen med Bergmans selvbiografi "Laterna Magica" - for mange er hans fortælling om sin barndom. Filmen bekræfter, at det er det også. Altså en fortælling. Endog en særdeles god fortælling. Som ikke bliver dårligere af, at andre fortæller den videre.

Netop dette er for mig filmens aha-oplevelse. Hvem fortæller om os, når vi ikke er her mere til selv at kunne det? I Bergmans tilfælde er det såvel de kunstnere, der arbejdede med og under ham, som os, der kan blive ved med at se hans film og sandelig bør unde os selv at gøre det her i 100-året for hans fødsel. Vi kan ikke andet. Eller som det blev sagt i et ærligt tilbageblik: "Vi tilgiver de store kunstnere på grund af deres film". Da ser vi ikke længere som i spejl. Men ansigt til ansigt.

Filmfakta

Bergman – ett år, ett liv – Sverige 2018 – Instr.: Jane Magnusson – Medv.: Lena Endre, Thorsten Flinck, Elliott Gould, Babra Streisand, Liv Ullmann, Lars (von) Trier, Jane Magnusson – 117 min. – Dansk premiere d. 12/7 2018 – Udlejning/pressefotos: SF

Links

https://cinemaonline.dk/Anmeldelse/bergman__et_aar__et_liv.10056.html

<http://filmpuls.dk/filmanmeldelse-bergman-aar-liv/>

<https://www.filmtopp.se/2018/08/12/recension-bergman-ett-ar-ett-liv-2018/>

&

<https://www.theguardian.com/film/2018/jan/06/ingmar-bergman-beauty-beast-flawed-way-with-women-great-art>